

Artigen af 1848 kun i meget faa Tilfælde. Senere ere de derimod bleve temmelig hyppige; men da Forholdene nu ere saadanne, at de særlige Grunde, hvorved slige Bevillinger i sin Tid bleve motiverede, ikke længere finde Sted i høiere Grad end den, hvori de stedse kunne blive ved, er den ommeldte Anomalie funden at burde hæves. Dertil frembyder sig imidlertid flere Veie; den ene at lukke Døren for disse Bevillinger, medens Renteloven iøvrigt blev uforandret, den anden at gøre dem overflødige ved at ophæve den lovbestemte Rentebegrænsning, og den tredje, som ligger midt imellem begge, at gjøre Rentefoden fri for visse Arter af Laan, og derimod ikke at tilstaae nogen Undtagelsesbevilling med Hensyn til de øvrige. Den første Veie er ikke anseet tiltraadelig; thi, foruden at det vilde være en lidet ønskelig Vaklen i Grundsaetninger, om Regeringen nu atter gik tilbage til Resolution af 4de December 1833, passer det sig heller ikke vel til den nærværende Udvikling paany at ville give den i sig et aldeles naturlige Rentebegrænsning en forøget Styrke. Den anden af de nævnte Veie har vel en meget anbefalelig Side, men, saaledes som Forholdene engang ere, har man ikke kunnet andet end finde det meget betænkeligt i den Undtagelse at ophæve al lovbestemt Rente. Derimod frembyder der sig en Mellemvei, hvorved det, der under de nuværende Forhold ene kan vække Betænkelighed ved en ubunden Rente, bortfalder, og dog det meest Hemmende og Skadelige i Rentebegrænsningen taber sig. Allerede meget længe have de fleste Lærere i Statsvidenskaberne været enige om Nagerlovens Forkastelighed, og Bøgten af de med stor Skarphed udviklede Grunde, som flere Forsattere herfor have anført, maa i det Hele anerkjendes. Det kan heller ikke feile og er desuden let at bevise, at mange af de Mænd, der have taget virksom Deel i Staternes Lovgivning, klarlig have indseet Nagerlovens mange svage Sider. Imidlertid have saa Stater, selv under de meest føielige Betingelser, dristet sig til at affaae al lovbestemt Rente, og, hvad der er endnu mærkeligere, de enkelte Stater, som have vovet dette, ere siden traadte tilbage. Saaledes blev i Keiser Jo-

seph den 2dens reformrige Løber Rentebegrænsningen aldeles affaaet i Østerrig 1787; efterat Nagerlovens Affaaelse allerede i 1782 var sat under Spørgsmaal. Men der opstod strax de meest levende Beshværinger over denne Lovforandring. Regeringen tog heraf Anledning til at udsætte en betydelig Præmie for den bedste Afhandling over Nager og Nagerløse, og i de indkomne, Brittskrifter, hvoraf nogle udgjøre de meest værdifulde Undersøgelser, som man har over dette Emne, fandt den Understøttelse for den Lov, den havde givet, hvilken den og i mange Aar, selv efter Joseph den 2dens Død, holdt fast ved under Forsøg paa ved andre Midler at afværge den Misbrug, som var opstaaet ved Nagerlovens Ophævelse, men omfæd (1803) gav den dog efter. Mindre mærkeligt er det, at Nagerløsen blev affaaet i Frankrig under Revolutionen (1797), skjøndt det i Grunden stod i en paafaldende Modsigelse med mange af den revolutionaire Regerings øvrige Foretagender, men at under Keiserregeringen igjen en lovbestemt Rentefod blev indført (1807).

Forgjæves vil man søge at væge sig mod de for en fri Rentefod talende Grunde ved at erklære dem for theoretisk Hjernspind; de ere netop for en stor Deel hentede fra et fortrøstligt Bekjendtskab med Omstaendighederne i det virkelige Liv. Men den ovenberørte Omstaendighed vækker dog Formodning om, at Sagen maa have en Side, som de indsigtsfulde Forsattere, der have taget Ordet for en ubunden Rente, ikke have opfattet i dens fulde Betydning. Det turde i Særdeleshed ved en omhyggelig Prøvelse vise sig, at det Slægs Laan, der er forbunden med Bantestkerhed i faste Eiendomme, med Hensyn til det omhandlede Spørgsmaal, er saa forskjelligt fra andre Laan, at det, der gjælder om disse, just ikke saa lige gjælder om hine.

En af de med størst Styrke og Virkning mod Nagerloven fremførte Indvendinger ligger i de mangfoldige Kunstgreb, hvorved den virkelige Nagerkarl er istand til at undvige samme, og ved hvis Hjælp den lessindige eller fortrykte Laansøger endog bringes til, under en eller anden Forklædning, at give meget høiere Rente end den, hvorfor han under en fri Rentefod